

Közös-e az emlékezet?

MAGYAR SZEMLE, NAGYVILÁG, 2006. OKTÓBER

■ O. Á. kultura@hetivalasz.hu

Csak most, ötven év után derült ki, hogy mi minden maradt kibeszéletlenül az '56-os forradalomról. Nemcsak a '89-ig kényszerű hallgatás, hanem a rendszerváltó évek kínos és méltatlan vitái miatt is. Pedig, mint *Mádl Ferenc* írja a *Magyar Szemle*ben, senkinek sincs joga kisajátítani 1956 dicsőségét, hiszen a legkülönbözőbb szellemi, politikai elkötelezettségű emberek fogtak fegyvert. „Egy nemzet közvetlen biztonságának szempontjait elfeledve harcba szállt mindazért, ami az ember számára alapvetően fontos: önbecsüléséért, méltósága visszaszerzéséért, a szabadságért, önmagáért, családjáért, nemzetéért.” Ez a morális tartalom a forradalom leg-egyetemesebb üzenete – hangsúlyozza *Mádl Ferenc*. Ezt kellett megtagadni több mint harminc

évig. Ez az egyértelmű erkölcsi üzenet hallatszik ki az '56 emléket idéző filmekből, a *Szabadság, szerelemből*, a *Mansfeldből*, a *Budakeszi srácokból*, s ezért van reményünk arra, hogy a most felnövekvő nemzedék érteni fogja, mit jelent, hogy „egy nép azt mondta, elég volt”.

Ez persze nem jelenti azt, hogy ne vizsgáljuk meg újra és újra, mi miért, hogyan, milyen nemzetközi környezetben történt, hogy ne adjunk árnyalt képet a forradalom szereplőiről. *Herczegh Géza*, *Gróh János*, *Miklóssy Endre* írásai fontos adalékokkal szolgálnak '56 megértéséhez. *Jeszzenszky Géza* árnyalt

kritikája *Charles Gati Veszített illúziók* című könyvéről a történetet néz szembe, amikor a szerzővel vitatkozik. A tizenegy éve halott kitűnő író, *Páskándi Géza* hagyatékából remek esszé került elő, amelynek csupán egy elemét idézzük. *Páskándi* a kádári jelszót – „Aki nincs ellenünk, az velünk van” – értelmezi: „Egy olyan nemzetnek, mely mondjuk többségében rárohant volna az '56-os »nyiltszíniekre«, vagyis a fegyve-

res felkelőkre – egy ilyen nemzetnek nem kellett volna hasonló jelszót felkínálni. Nemcsak fölösleges, de sértő is lett volna.” A *Kádár-korszak*, mondja az író, „igyekezett magába integrálni minden értéket is, hogy szerkezete aszottan szét ne hulljon. Tehetségeket. Tiszteséges embereket. Maguk a párttagok is nagy többségükben közéjük tartoztak. Legfőbbnek olyanok voltak, akik úgy vélték: más modus vivendi nincs, élni kell”. Figyeljünk *Páskándi* szavaira: nem a rendszer a jó, és nem annak a vezetői, hanem azok a tehetséges emberek, akik élni akartak. (*Kopátsy Sándor* közgazdász emlékezetében már a *Nagy Imre* és a *Kádár János* körül kialakult belső kör volt az „egész század legjobb, legtiszteségesebb vezetői kollektívája”. – A *Mire vállalkozott Nagy Imre és köre?* című cikk a *Politikatörténeti Alapítvány Egyenlítő* című

folyóiratában olvasható.)

A *Nagyvilág* friss duplaszámában remek írások sorakoznak, nem csupán '56-ról, hanem az értelmiségi tisztánlátásról és vakságról. Mint *Salvador de Madariaga* írja *A magyar felkelés távlatai* című nagyesszéjében, az '56-os forradalom miatt a Nyugat „írult-pírult. A budapesti vihar alaposan megszagatta a nyugati kommunista pártokat”. *Fázy Anikó* az írástudók árulásáról írt tanulmányában *Camus* és *Sartre* párhuzamos megnyilvánulásait, írásait vizsgálja, s arra keresi a választ, mi készíteti az előbbi nyílt kiállásra, a másikat meghunyászkodásra.

A *Száz év magány* Nobel-díjas szerzője, *Gabriel García Márquez* 1957 novemberében fiatal újságíróként Budapesten járt, és meg is írta élményeit. Arról beszélt, amit a szállodából ki-kiszőlve megtapasztalt. Végül következtetése az, hogy *Hruscsov*, akinek a Nyugat döntő szerepet szánt a szocializmus történetében, egyre jobban hasonlít *Sztálinra*. „*Nagy Imre* kivégzése nem igazságszolgáltatás, hanem egészen egyszerűen politikai gyilkosság.” ■

KIÁLLÍTÁS

MŰGYŰJTŐK ÉJSZAKÁJA

Négy kiállítás megnyitó, koncertek és több, már megnyílt tárlat várja az érdeklődőket november 16-án délután öttől éjfélig Budapesten, az V. kerületben a Falk Miksa, a Balaton, a Markó és Balassi utcában a Műgyűjtők éjszakája nevű rendezvényen. Ezen az estén a műkedvelők 24 galériában és üzletben nézelődhetnek és válogathatnak, tárlatvezetésekkel vehetnek részt, dzsesszt hallgathatnak és borokat kóstolhatnak. A programok ingyenesek, bővebb információ: www.mugyujtokejszakaja.hu.

RÓMA – EGYKOR ÉS MA

Változatok Rómára címmel nyílt meg kettes kiállítás a Közép-európai Kulturális Intézetben (Bp. VIII., Rákóczi út 15.). A város negyven évvel ezelőtti arcát Gaál István filmrendező képeiből ismerhetjük meg. Róma mai hangulatát a 2001 és 2005 között a Római Magyar Akadémián tartózkodó ösztöndíjasok munkái mutatják meg. A december 6-ig nyitva tartó kiállításon Gaál István száz fotója és az ösztöndíjasok közel harminc alkotása tekinthető meg.

KONCERT

HOMMAGE À LISZT FERENC

November 18-tól 26-ig tartó koncertsorozattal emlékeznek a 195. éve született és 120. éve elhunyt Liszt Ferencre a Művészetek Palotájában. A Budapesti Liszt-ünnepek program nyitányaként november 18-án este fél nyolckor a Győri Filharmonikus Zenekar és a Szlovák Filharmonia Kórusa hallható a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben, Medveczky Ádám vezényletével.

■ Barabás Miklós:
Liszt Ferenc (1847)

November 19-én Liszt Szent Erzsébet legendája című oratóriuma csendül fel, míg 22-én Jandó Jenő és Mocsári Károly zongoraművészek Liszt Magyar rapszódiait (1–19.) adják elő. November 24-én a Dante szimfónia hallható, 25-én Ránki Dezső zongoraművész lép színpadra. A Liszt-ünnepek zárókoncertjén, november 26-án a Nemzeti Filharmonikus Zenekart Kocsis Zoltán vezényli.

VERSEK ÉS DALOK

November 21-én este fél nyolckor a Muzsikás együttes lép fel a Szent Imre Házban (Bp. XI., Himfy u. 9., a Móricz Zs. körtér és a Villányi út találkozásánál). A november 28-i irodalmi estnek Károli Gáspár Vizsolyi Bibliája lesz a témája – közreműködik Csernus Mariann színművész –, december 5-én Lovász Irén énekel.